

GLASILO
SLOVEN-
SKEGA
PLANIN-
SKEGA
DRUŠTVA

PLANINSKI VESTNIK

XVI.
LETNIK
□
1910
□
ŠTEV. 10

Janko kot slikarski vajenec.

Črtica iz življenja fotografov. — Spisal Janko Mlakar. (Konec.)

V prostorni obednici Triglavskega Doma ni bilo posebno živahno. Stanko je pregrnil klop z mehko odejo, legel nanjo ter si domišljeval, da se vozi v kupeju drugega razreda, Joško je brskal po humorističnih listih ter iskal pripravnih častnih naslovov za ljudi, ki mu kvarijo plošče. Janko je pa milo prosil tlakomer, naj malo poskoči; tuintam je tudi naznanil tovarišema, da rije solnce skozi megle. Kako so se vsi trije vsak po svoje kratkočasili, ve vsak, kdor je že čakal na Kredarici lepega vremena.

Popoldne se je vendarle nekoliko zjasnilo. Mojster Joško in njegov učenec Janko pobašeta fotografsko brašno in jo mahmeta proti Vrbanovi Špici, Stanko je pa uspešno nadaljeval svoje delovanje na odeji v Aljaževem Kotu. Gaz proti Dežmanovki je bila popolnoma zasuta od plazov, ki so vsak hip grmeli s pobočja Kredarice. Malo pod vrhom Vrbanove Špice nastavi Joško svoj »top« proti Rjavini, ga nabaše ter prime za hruško, da bi sprožil, brž, »ko se predmet pokaže v pravi svetlobi.« Janko se pri tem seveda ni mogel ničesar učiti, ker se je že zjutraj izkazal mojstra v »pritiskanju«; zato je šel prav na Špico ter se tam vlegel k zaslužnemu počitku.

Nekaj časa je prisluškoval žuborenju vode, ki je drla od kopnečega se snega, gledal v oblake, ki so se podili po nebu ter Jošku nagajali; vmes pa je malo zadremal. Naposled se je vsega naveličal. Vstane ter gre gledat, kaj dela mojster Joško. Bil je nekoliko presenečen; zakaj »top« je še stal na mestu, »topničarja« pa ni bilo nikjer. In prav ta hip se je solnce oprostilo nadležnih oblakov ter

razlilo celo morje svetlobe čez Rjavino. V Jankovih žilah je fotografska kri kar zavrela. Urno zgrabi hruško ter jo stisne. Bil je prepričan, da ga Joško pohvali, ker je porabil tako važen trenotek.

A revež se je ljuto varal.

Joško je bil namreč že poprej »ustrelil« Rjavino, ko je Janko dremal na vrhu Špice. Isti hip pa mu vzame veter klobuk. Pustil je hruško iz rok ter šel za klobukom, ki je že ubiral bližnjico proti — kotanji pod Dežmanovko. Med tem, ko je Joško zvesto sledil klobuku, je pa Janko na — isto ploščo »vzel« še enkrat Rjavino »gori« ... Naposled se vrne Joško s klobukom in pogleda na svojo

sliko Rjavine. Obupno se je ozrl na Janka, potem ga je poslal naprej v Triglavski Dom naročit večerjo. Kajti edino na ta način je upal dobiti par lepih slik. —

Drugo jutro je bilo najkrasnejše vreme. Joško in Stanko sta letala na vse zgodaj po Kredarici in »streljala«. Pred Jankom sta bila to pot varna, ker je imel opraviti z raznimi važnimi stvarmi, med katerimi je zajutrek zavzemal prvo in zadnje mesto. Nato so se odpravili vsi trije čez Triglav v Trento.

Janko in zasneženi Aljažev Stolp.

Na vrhu so imeli, stoječ ob zasneženem Aljaževem Stolpu, še krasen razgled; samo južna stran je bila precej meglena. Janka megla ni posebno skrbelo, dasi je imel prevzeti vodstvo v Trento. Strašil ga tudi ni debel sneg, ki je pokrival strmo Kugyjevo pot.

Oprezno so se dričali po mehkem snegu in še dosti urno prispeli do »Bovške Škrbine«. Tu so bili pa kaj neprijetno iznenadeni. Dočim

so se snežišča krog Marije Terezije kočje kopala v solčnih žarkih, se skozi ozko škrbino ni videlo drugam kakor v meglo. Janko je gojil srčno željo, da bi ga Joško »gor vzel« na strmem plazu, ki se vidi tako lepo iz Zelenice, sedaj jim je pa grda megla vse »gor jemanje« preprečila. Zato je s kaj čmernim obrazom sekal v trdi sneg stopinjo za stopinjo. V gosti megli se mu je plaz zdel tako dolg in strm, da se je že malo bal, da si je izbral napačnega. Tudi Joško je tako mislil ter venomer popraševal Janka, če jo seka po pravi poti, ko ni videti nobenega znamenja. Ta mu pa niti odgovarjal ni, marveč je urno delal stopinje, zraven pa škilil na vse strani, kje bi zagledal kako rdečo liso. Naenkrat zapazi par metrov pred seboj moleti železni klin iz snega. Sedaj se mu takoj odveže jezik.

»Kaj si rekel ravnokar, Joško, da sem zašel, kaj? O tristo cepinov, jaz pa zašel! Z zavezanimi očmi in v najtemnejši noči te pripeljem tu skozi.«

Tako in enako se je ustil Janko zlasti še potem, ko so imeli trdne skalnate police pod nogami. Po njih so kmalu primahali na Zelenico. Sedaj je bilo treba poiskati stezo, ki vodi proti Komarju. To pa ni bilo lahko v gosti megli in debelem snegu, ki je zakrival vsa znamenja. Janko je toliko časa letal po snegu in vohal za stezo, da se je izpodtaknil in pomeril moža v mehki sneg. Ko je iskal »kamen izpotikljaja«, je izkopal iz snega tablo, ki je kazala smer proti Doliču.

»Sedaj pa imamo pot,« je dejal Janko. »Udarimo jo kar naravnost; malo se bo treba na desno držati, potem pa ne moremo zgrešiti.« Udarili so jo torej kar naravnost; malo so se držali na desno in resnično tudi — zgrešili pot! Ako bi ne bilo megle, bi bili videli, kako so izprva šli naravnost proti Kanjavcu. Kmalu so se pa zasukali proti Šmarjetni Glavi. Prepričani so bili, da se drže desne, a nagibali so se že na levo. Vedno bolj so se približevali v lepem polukrogu stezi, ki veže Dolič in Marije Terezije kočje, ko naenkrat zazija pred njimi globoka konta. Ker je Janko — četudi s težkim srcem — priznal, da je zgrešil pravo pot, in je bilo vsem trem junakom le na tem ležeče, da sploh kam doli pridejo, so sklenili mahiniti jo naravnost navzdol v konto. Megla je bila pa tako gosta, da niso mogli ceniti niti strmine niti globočine. Čutili so, da imajo strm plaz pod nogami; toda kam pridejo po njem, tega niti slutili niso. Ko bi se bila megla vsaj za trenotek dvignila, bi bil Janko že vedel, kaj ima storiti. Šel bi ob konti naravnost proti jugu in bil bi v

najkrajšem času na Komarjevih plazovih. Tako se je pa ravno toliko zavedal, kje je, kakor njegova tovariša, ki še nista bila poprej nikdar tam.

Po kratkem posvetovanju so izkopali izpod snega debelo skalo in jo poslali po plaz u v globočino. Bliskovito je odšumela navzdol in izginila v megli. V par trenutkih je bilo zopet vse tiho. Praga se jim torej ni bilo treba bati. Naslonili so se na cepine in se odpeljali po plaz u. Bili so kar naenkrat na dnu. Ker niso našli drugega izhoda, morali so na drugi strani zopet navzgor. Ko so pa prilezli iz konte in se je megla malo dvignila, so zagledali pred seboj ozko dolino, na njenem koncu pa lepo planino. Joško in Stanko sta popraševala svojega »vodnika«, če je morda to kaka Trentska planina, toda odgovora nista dobila. S srepim pogledom je Janko zrl na temen gozd, ki se je tako lepo razprostiral nad zelenimi pašniki, in se je vidno oddahnil, ko ga je megla zopet razgrnila.

Hodili so še kake pol ure, ko so naenkrat prišli popolnoma iz megle. Tu je pa Janko obstal kakor uničen. Pred seboj je namreč zagledal Mišeljski Vrh, na desni Hribce, na levi pa zeleno — Velo Polje. A tudi Joško je zapazil, kam jih je privedla štiriurna blodnja pod Jankovim vodstvom. Z uničujočim pogledom premeri Janka od nog do glave in pravi: »Torej to je tvoja Trenta! Res izborn o si vodil! Drugega ne znaš, kakor plošče kvariti in poštene ljudi za nos voditi. Ha, ha, fantje, le pot pod noge in doli čez Komar v — Bohinjsko Trento! Ako urno stopimo, smo lahko še nocoj v Ljubljani.«

Toda tako gladko le ni šlo, kakor si je Joško mislil. Predno so namreč prišli v dolino, so morali čez precej globok s snegom napolnjen žleb. Janko je prvi splezal vanj. Ker se je hotel zopet prikupiti Jošku, se mu je ponudil, da prevzame njegov nahrbtnik, ki ga je oviral pri plezanju. Pri tem predvzemanju se mu je pa izmuznil, pokotalil se je v žleb in je izginil v bližnjo špranjo.

Joško se pa to pot ni prav nič znašal nad Jankom. Zmanjkalo mu je namreč potrebnih izrazov. Tisti, ki si jih je bil nabral na Kredarici, so se mu namreč zdeli za tak zločin vse premajhni, hujših pa ni imel slučajno na razpolago. Potegnil je torej ponesrečenca tiho izpod snega in je začel pregledovati škodo. Vidne škode ni bilo druge, kakor da se je razbila steklenica, napolnjena s črno kavo. Posledice te nesreče niso bile hude; saj kava ni strup, dasi se na perilu dobro pozna. Joško se z avoljo razlite kave tudi ni posebno žalostil. Večjo skrb so mu delale plošče, ki jih je imel zavite v telovniku. Ker še niso bile razvite, ni mogel pogledati, če so kaj poškodovane. Pometal je torej vso ropotijo v nahrbtnik,

zlezel iz žleba in jo slabe volje mahnil v dolino. Janko in Stanko sta se pa gugala za njim. Dobra volja se je vsem šele vrnila na zeleni trati ob bistrem potoku. Polegli so po mehkih tleh k zaslužnemu počitku.

Ta počitek pa ni trajal dolgo. Kajti Joško in Stanko sta se kmalu šla v bližnje skalovje — past. Vsaj tako jima je Janko očital, ko so ju krasne planinske cvetke zvale v strme peči. Sam je pa obležal na mehki travi, češ, da so rože le za govedo in drobnico. Ko se pa tako sam s seboj zadovoljen obrača na zelenem ležišču, obvisi mu oči na Joškovem nahrbtniku. Urno skoči pokonci, vzame iz njega v telovnik zavite plošče, jih »razvije« in pogleda vsako posebej, če so cele. In glejte, niti ena ni bila razvita. Obračal jih je tudi proti solncu, ki je sedaj kakor v zasmeh vsipalo svoje žarke na krasni planinski svet, toda niti najmanjše napake ni mogel zapaziti na njih. Veselo jih zavije zopet v telovnik in jih spravi v nahrbtnik.

Skoraj nestrpno je pričakoval, kdaj se vrne Joško s »paše«, da mu naznani veselo novico. Toda zopet se je bridko varal; kajti Joško ni bil prav nič vesel njegovega sporočila.

»Kako pa veš, da so plošče cele?« je vprašal mojster precej strogo svojega učenca.

»Kako neki; pogledal sem jih?«

»Da bi te vsaj preje kak prepad požrl, preden sem te jaz spoznal, nesrečnež!« zavpije razjarjen. »Kako si upaš plošče pogledati, ko še niso razvite?« Tako se je togotil Joško, potegnil je plošče in jih zadegal proti Janku.

»Zastonj se jeziš, Joško,« pogovarjal ga je ta; »saj sem vendar plošče popreje razvil, preden sem jih pogledal.« S kakimi sredstvi je nato Joško Janku razložil, kako se »razvijajo« fotografske plošče in kako se je mojster poslovil od svojega učenca, vse to ostane bolje tudi tukaj nerazvito.

* * *

»Dober večer, očka Triglav; ste se li že znebili tiste fotografske golazni?«

»Jo že mahajo proti domu; tako hudega tobaka sem jim dal. Na vse zgodaj sem obrnil pipo proti Trenti in zakril Zelenico z najgostejšim dimom. Škoda, da jih nisi videl, ljubi Razor, kako so kolovratili v kolobarjih po snegu in slednjič prišli na Velo Polje, mesto v Trento! Mislim, da teh treh ne bo letos več k nama.«

In res jih ni bilo.

Polet v Beneško Slovenijo.

Miroslav Pretner. (Trst).

(Konec.)

d Gorenje Mjerse nas je vodila pot čez mal most do Skrutovega in od tod do stare in največje vasi na Beneškem, do Ažle (Azzido). Ažla leži kakor kaka trdnjava nad rečico Abomo. Veselo potrkovanje zvonov nas je opozarjalo na posebno cerkveno slavnost. In res, ko smo dospeli do vrha, se je vila dolga vrsta ljudi za procesijo. Tu nam je bila prilika, da smo opazovali natančneje gibčne in čile postave Beneških Slovencev. Zdrave belo-rdeče barve z modrimi ali sivimi očmi kažejo takoj, da so istega plemena in pokolenja z Avstrijskimi Slovenci. Mogočno so donele njih slovenske pesmi, ki so jih peli z veliko pobožnostjo in čutom.

In kakor bi hotel slučaj, sem naletel tu na vrlega Ažlanskega rodoljuba, s kojim sem se bil seznanil pred leti na Bledu. Z veseljem se je odzval naši prošnji, naj se nam pridruži, in nam je podal marsikoko zanimivo sliko o svojih rojakih. Pravil je, da v tej največji slovenski vasi občujejo vsi le slovenski in da je mnogo ljudij, ki niso niti kos italijanskemu jeziku. Vlada dela sicer v zadnjem času zlasti pri mladini za poitalijančenje, a nima sreče. Šole, učni jezik, knjige, učitelji, vse je italijansko — a kaj pomaga? Otrok pride v šolo s 6 letom. Ko sede v klop, prične ga učiteljica takoj obdelovati s pristno toskanščino, kakor da bi otrok vzrastle tam kje v Florenciji. Šolarček gleda debelo, ker ne razume ničesar; ko poteče 9 mesecev, odkurijo za 3 mesece domov na počitnice, kjer o italijanščini ni duha ne sluha; tako pozabi, česar se je sploh naučil. Razen tega pa traja dolžnost obiska šole le 3 leta in vsako šolsko leto ima vrhu 3 mesece počitnic.

Drugi vplivni faktor je cerkev. V cerkvi so obredi, propovedi, in petje slovenski. Ljudje se čutijo v cerkvi kakor doma in ravno ta narodni značaj cerkve je mnogo pripomogel do ohranitve slov. jezika pri Beneških Slovencih. — Pri vsem tem pa razen dela duhovščine in še nekaterih drugih izjem ni govora o narodni zavednosti. Beneški Slovenci so jako ponosni na svojo zemljo in na svojega kralja. — Pravil nam je naš znanec dalje kako rado čita ljudstvo slovenske knjige, ker italijansko niti ne razume in da doslej ni bilo drugih razen Mohorjevih, po kojih ljudstvo kaj rado sega.

Zanimalo nas je to pripovedovanje, pa ker je čas potekal brzo, se je bilo treba odločiti naprej. Po glavni cesti iz Ažle smo dospeli

v kratkem v prvi Beneški trg v Šempeter Slovenov, ki leži ob zeleni Nadiži. Šempeter je bila naša druga točka počitka in zato smo ostali tu tudi čez noč. Ogledali smo si najprej kraj, ostali čas pa je bil namenjen posetu znamenite Landarske jame, ki je od Šempetra uro hoda oddaljena. Šempeter je ličen mal trg, v njem je več prav ličnih stavb, kakor župnišče in občinsko poslopje. Tu se nahaja tudi žensko učiteljišče s konviktom, notarski urad, okrajna davkarinja, orožniška postaja (l. R. carabinieri) za cel okraj, pošta in brzojav. Ime Šempeter Slovenov so pa prekrstili leta 1876. v St. Pietro al Natisone, ali tudi s tem niso izbrisali slov. značaja. V Šempetru govori vsak tudi slovenski, le olikanci se poslužujejo raje italijanskega jezika, a slovenščino, ki ima bolj hrvatski naglas, znajo i ti.

Iz Šempetra smo jo urezali potem po cesti ob Nadiži do vasi »Pontjaka« (Ponteacco); pri skupini hiš, pri »Lipi« (Tiglio) zavije pot navzdol ter vodi čez lepo zidani most v Tarcet in Bijace. A mi smo kot planinci pustili vasice na strani in smo jo mahnili kar po strmih hribu do Landarja (St. Silvestro d' Antro). Landar je mala vas, ki leži na precej strmih pobočju hriba, odkoder je krasen razgled po Nadižki dolini in nasprotnih hribih. Nad Tarcetom se kaj lepo vidijo razne raztresene vasice, ki imajo skupno ime Ofijan (Pegliano). Ker je bil naš obisk namenjen znameniti in zanimivi Landarski jami, smo stopili takoj k cerkovniku, ki hrani ključ in razkazuje jamo. Ko zasliši našo slovensko govorico, nas je zelo prijazno in gostoljubno sprejel ter nas potem peljal k jami.

V 8 minutah smo prišli do slikovitega kraja, kjer iz srede navpične in orjaške skalne stene blesti nekaj zidanega, kakor bi bilo prilepljeno; to je vnanji del cerkve sv. Ivana Krstitelja s podzemsko votlino. Visoko izpod jame pa pada curek vode, ki ob deževju silno narašča. Izpod pečine same pa izvira močen studenec, ki se združuje s slapovo vodo in žubori potem po strmih z grmičevjem in mogočnimi orehi obraslem jarku v dolino. Po 105 kamnitih stopnicah, ki so na vnanji strani z železno ograjo obdane, pridemo najprej skozi vrata v malo lopo, koje eden del je vdolben v skalo in spredaj odprt, da se lahko iz nje vživa zanimiv razgled čez nizek zid, ki človeka varuje prepada. Naraven, okorno obtolčen steber pa podpira strop lopi, v kateri se nahaja stara peč za kruh in skalna doblina; v njej so pšenico tolkli. Iz lope se dospe po še nekaterih stopnicah do glavnega vhoda, ki je nekaka odprta votlina z nizkim zidom, da ne padeš v lopo. Na zidu stoji kamenita posoda z blagoslovljeno vodo, a nad

glavo ti visi zvon izpod skalnega stropa. Cerkvica je le sprednji del jame; jama pa sega še daleč v goro. Stene, strop, vse je naravno iz žive skale, samo sprednja stena z oknom, zakristija in nekoliko prezbiterija je zidanega. V cerkvici je tudi lesena prižnica, spovednica in oltar Matere Božje in sv. Ivana. Pod odprtino zidu zakrstije se pa nahaja štirioglata dolbina; v njej se nahajajo človeške kosti, a na levi je gotski napis z imenom »Feliks« in letnica 1477. To leto so namreč vzdali to ploščo z napisom. Zgodovina trdi, da je ondi pokopan učitelj Feliks, izza časa Longobardskih kraljev. Vjema se baje tudi oblika črk z znaki iz 8. ali 9. stoletja.

V tej cerkvici je vsako leto velik cerkveni shod, in sicer o Veliki Noči in na dan Sv. Ivana Krstnika. Takrat privre ljudstvo iz vse doline in bližnjih gora k cerkveni slovesnosti, potem se pa poizgubi po raznih dolinskih krčmah, da se odpočije pri kozarcu »rujnega cividina«. »Cividin« je rumeno vino, ki se prideluje v teh krajih; po okusu je enako našemu cvičku. Dobro vince!

Toda zapustivše jamo in prijazno vasico, nas opominjajo žarki zahajajočega solnca na odhod. Deloma po stezi, deloma po poti smo dospeli zopet v dolino. Na levi šumeča Nadiža, na desni hribi obrasli z bujnimi kostanjevimi gozdički so nas spremljali skozi vasice *N a v k u l a* (*Oculis*) in *Š p a n j u t* (*Spagnut*) na breg reke in prestopivši na železnih vrveh pritrjeno brv smo dospeli zopet v Šempeter. Večerni tihotni mrak se je že vlegal na zemljo in iz mnogobrojnih cerkvic, ki so posejane po gričih, je donelo večerno zvonjenje, ki se je izlivalo čez breg in dol v najmilejo harmonijo.

Večer nas je združil še dalje časa v prijetni neprisiljeni zabavi pod krasnimi vtisi, ki smo jih doživeli na tem poletu v Beneško Slovenijo.

Drugi dan je odšel oddelek že zarana proti Čedadu in Vidmu in potem v Trst, a manji del družbe nas je mahnilo kar proti severu na nasprotno stran, da se navžijemo še krasnega kraja, ki ga nam je bilo težko zapuščati.

Po cesti iz Šempetra smo bili kmalu zopet v novi vasi, v *Briščah* (*Brischis*), znameniti po srditih bojih med Slovenci in Longobardi. Iz Brišč pridemo v nekaterih minutah do *Podbunešca* (*Pulfaro*), male kupice hiš z zadnjo italijansko pošto in telegrafsko postajo. Tu ima pošta vsakdanjo zvezo z Avstrijsko pošto, ki prihaja iz Kobarida. Od Podbunešca ob cesti je še tu in tam nekaj razstresenih hiš; nazadnje pridemo v vas *Stupico* (*Stupizza*). Stupica leži v ozki dolini, ki jo obroblyajo sive skalne pečine, tu in tam še obrasle z

Greben.

Kočna. Grintavec.

Skuta—Rinka. Turska Gora.

Grintavci — pogled z Velike Planine.

Fotogr. Brinšek.

zelenimi gozdi. V Stupici smo napravili mal odmor v domači plan. krčmi »Osteria alle Alpi« ter se okrepčali z izvrstno kapljico in s prigrizkom, kojega dobiš po vseh teh krajih. Delili smo pa tudi prvo tolažbo, kajti ljudstvo je s strahom pričakovalo — kometa. Razložili smo jim, da lahko še nadalje mirno spe, za kar so se nam kaj toplo zahvaljevali. A kdo naj jih pouči? Italijanskih časopisov ne čitajo, ker jih ne umejo, slovenskih nimajo, še manje pa ljudij, ki bi jih o čemerbodi poučili.

Še nekaj kilometrov in bili smo na meji. Lična stavba tvori italijansko obmejno finančno stražnico. Spredej se nahaja velika veriga; ž njo zapirajo ponoči cesto, da ne more noben voz čez mejo. Za stražnico pa stoji okrogel kamenit steber z napisom »Regno d' Italia«, zraven njega pa črno rumeni kol. —

Z vljudnim pozdravom nas je spustila Italj. finančna straža črez mejo in kmalu smo stali zopet pred možem pravice na Avstrijskih tleh v vasi Robič pod Matajurjem. Samozavestno nas je povabil v vežo ter pričel tipati po naših nedolžnih nahrbtnikih, a se je moral kmalu prepričati, da smo planinci povsem nenevarni ljudje.

Močno je pripekalo solnce od Robiča do Kobarida; ko smo se poslovili od zadnjega planinskega raja, kjer prebiva naš nezabni slavec Simon Gregorčič, nas je dovedla pot do zadnje doline, kjer šumi deroča Soča, in od tam v Trst. —

S tem sem podal seveda le površno sliko enega dela kraja, kjer bivajo Beneški Slovenci. Ne vodijo nas pota po strmih skalnih in snežnih planinah, a vodijo nas po bujnih in pestrih brdih in planicah, kjer boš povesod našel gostoljuben narod. —

Žal mi je tudi, da mi ni mogoče podati o tej zanimivi turi kakih slik; saj je znano, da na obmejnih krajih ni varno spuščati se v to, ako nočeš, da te popeljejo na brezplačno hrano in počitek.

K zaključku moram pa v imenu vse naše Tržaške planinske čete izrekati posebno zahvalo našemu čvrstemu planincu g. Al. Knafelcu, ki nas je navdušil za ta polet in nas tudi skrbno in srečno vodil po teh krajih. Vi pa, ostali planinci, tudi Vi pohitite kdaj k pozabljenim svojim bratom!

Nekoliko morfologije in terminologije za alpiniste.

(Konec.)

Dr. H. Tuma.

Postat f. ali *gled* f. gor, die Bergflucht (prim. madž. *gléda*, vrsta. Prim. *red* f. *plati*, *snežne redi*, die Platten-, Schneeflucht).

Panoga Gebirgszweig.

Odraslek Ausläufer.

Razsoha Abästung.

Gača Zwiesel (prim. v »Gačah« nad Lipaljo Vesjo; »Gačnik«, der Zwieselbauer).

Kobalja, *kobalj*, *kobala* Reitsitz (prim. »kobala« pod Kobiljo Glavo pri Tolminu).

*Vrtača*¹⁾, Bergkrümme.

Najnižji hrbet med gorami v pogorju je *sedlo* (Sattel). Teme sedla je *predel*. — *Presedljaj* (Über-, Einsattelung). — Visoko gorsko sedlo je *prévala* ali *preval* (Joch). Nizko sedlo je *zareza* (Einschnitt), *preseka* (Durchschnitt). Koder drži čez sedlo pot, tam je *prélaz* (Pass). Od sedla do vrha gore gre *šija* (der Nacken). Zareza v pečéh se imenuje *škrbina* (Scharte), ako je globlja — *špranja* (prim. koroško-slovensko Škrbinica v Prednji in Zadnji Špranji; Prednja Špranja se sestavlja iz Špranje v Polici, Špranje v Kamjah, Špranje v Prodéh in Škrbinice).

Nabočna črta se imenuje *brdina* (Kammhöhe); *brdnica* mittlere Kammlinie. Gorenji del, rekli bi streha hriba ali gore, je *hrbet*, (Rücken), najvišji del *vrh* (Gipfel), središče vrha je *teme* (Scheitel). Črta, ki veže temena, je *temenska črta* ali *temenica* (Scheitellinie). Podolgasta gora je *sleme* (Firstberg). Kjer je slemenska črta ali *slemenica* (Firstlinie) raztrgana, je *greben* (Grat).

Vrhol (a) Gipfelkörper.

Vrhunec höchster Gipfel.

Vršina Gipfelhöhe.

Vrhovišče Kulminationspunkt. —

Gora vrhuje, gipfelt, kulminiert.

Temenišče Scheitelpunkt.

Hrblišče Rückenfläche.

Obvršje Gipfelkrone.

Véliki vrh ali *vršac*, der Haupt- oder alleinstehende Gipfel.

Vršič der Nebengipfel.

Vršček Gipfelspitze.

Višina die Höhe (als Dimension).

Višek der Höhepunkt.

Kvišku die Höhe hinauf.

Na viš in die Höhe.

Vznožje Fuß, je najnižji del gore.

Podnožje Postament.

Podanek Sohle.

Podgorje Gegend am Fuße des Berges.

Zagorje Gegend hinter dem Berge.

¹⁾ Prof. Seidl rabi »vrtača« za Kraško »dolino«; toda ta izraz je danes postal tehnično ime, on sam mora pristavljati epiteton »kraška«. Prim. tudi lastno ime Vrtačnik.

Zaledje Hinterland.

Pobočje das Gehänge, je platgore med hrbtom in vznožjem.

Bok die Flanke.

Bočina die Bauchung.

Vesina der Hang.

Polog die Lehne.

Navzdolje der Abhang.

Sklonina die Abdachung.

Rebro, reber f., *rebár* f., Rippe (prim. Pečna Rebár nad Postojno, Felsrippe).

Plena die Frontdachung.

Zatrep die Seitendachung

Naklon die Neigung.

Naklonina der Neigungswinkel.

Obronek der Abfall

*Ronek*¹⁾ der Abfall des Berges in die Ebene.

Brežina die Böschung.

Brežnat böschig

Ubrežen gebösch

Brežnina Böschungsterrain, Halde; (haldjan stn. neigen). Rekli bi torej: *snežne brežnine*, Schneehalden; *kamenite brežnine*, Steinhalden etc.; specifično *sesutina*, Schutthalde.

Strmina der Steilwinkel.

Strmnina Steilgehänge.

Strm f., *strmál*, *i* die Steile.

Strmoča, strmost die Steilheit.

Strmótina, strmóčina, strmovína, strmalje, Steilhang, Steilboden.

Strmec, strmica die Steilstelle.

Krutina f., die Schroffe, *kruto* schroff.

Skrutine Geschröffe.

Strmén f. die Steilrichtung, Steillinie.

Svet (Gelände) je *navzgoren* (bergauf), *navzdolen*. Hodi se *vkreber, v breg, v klanec, nádse*, ali *navzdol, pódse, splátoma* (quer über das Gehänge), *sprekoma* (schräg hinauf oder im Zickzack). Pleza se *kvišku* ali *navzdrs* (steilab). Stena odpada *strmoglav* ali *zviškoma*. Plena ali sklon je *krut* (schroff) ali *prihek* (jäh). (Primerjaj tudi: pot *kruto* zavije). Polog ima do 20° *brežine*, *strmina* do 42°, *krutina* od 45° — 70°. *Lovt* (Absturz; prim.: pes *lovtne*, schnappt nach; zalovtniti vrata, zuschlagen; po *lovtéh* morajo seči na *dérezih*); *stena* (Wand) od 70° do 90°, *prevesa* (Überhang) čez 90°. Oziroma: sklonina do 5° je *zložna*, do 20° *položna*, do 42° *strma*, preko 45° *prihka* ali *kruta*. Splošno je svet (Boden, Gelände; prim.: »ima mnogo sveta;« »je dober svet;« »svet visi;« »svet je raven«) *viseč* ali *raven, poničen* (sanft geneigt), *sklonjen* (abgedacht), *sklonit* (abdachig). Svet se *sklanja* (steigt an, dacht ab), *se naklanja* (neigt sich), *se niža* (senkt sich), *se viša* (hebt sich).

¹⁾ Prof. Štrekelj trdi, da je »ronek« iz furlanskega »ronco«, res pa se mi zdi nasprotno. Prim. češko, roniti, fallen lassen; srbsko: suze rone; Daničić: obronek, roniti, devolvere. Prim. tudi: Ronki, vas pod dolnjim Krasom. Tako so tudi po Furlanskem in Karniji »ronki« le tam, kjer odgovarjajo krajevni formaciji in so nekaj prebivali Slovenci.

Gorenja razdelitev je od geologa von Soncklar. Za turista pa je važnejša sledeča razdelitev: do 27° in 29° je mogoča navadna *hoja* (Gang), znak strmosti se pričinja od tod naprej. Preko 29° obremenjena mula ne more več vkreber. Od 35° stopinj pričinja nevarnost plazov in tudi za človeka *leza* (Steigen), (t. j. treba je pomoči rok ali vsaj palice), ki do 55° preide v *plezo* (Klettern), kjer roke in noge enako delajo, od 55° naprej pričinja *vesa* (Hang), kjer imajo roke pretežno delo, noge pa le podpirajo. Od 75° preide telo v *preveso* (Überhang). Za turista je torej svet do 20° položen, do 45° strm, do 75° prihek, potem pa prevesen ali premašen (überhängig).

Črta, v kateri se sečeta dve sklonini, se imenuje *raz* (Kante). Oster greben ima *bridino* (Gratschneide). — *Rez* f., die Schneide. — Oster vrh je *ostrica*, *špik* (Kofel), *špica* (Spitze), *rog* (Horn), *zob* (Zahn), *stadór* (Säule). Strm, stožast vrh pa je *kok*, *kuk*, *kucelj*. *Rt*, stumpfe Spitze; *rtič*, *rtina*, Zinne; *soha*, Zinke (prim. dolensko: vile na tri ali štiri sohe; soha, Fenstersäule; soha = kip je iz češkega). Za nemški Gabel rabi Slovencem *škarje*, največkrat pa v krajevnih imenih *kal* (prim. Kal = Monte Spacato, t. j. preklani vrh nad Trstom; Kal nad Komno; torej *kal* iz *kl*—). Obel vrh je *kopa*, *kepa*, *kop* (Schopf), *kopica*, *glava*. (Koroški Slovenci v Višenjski skupini ločijo prav konsekventno oble glave, visoke špice in ostre špice.) Geometrične oblike so *steber*, *stožec* (Kegel), *kojica* (Pyramide). Prim. kojica = pastirska koliba iz desk na tleh (gl. nižje!); kojec, pyramidenförmiger Maiskolben; okoj, Talabhang (= Pyramidenfläche).

Vrh je *špičast* ali *obel*, ali *komolast* (abgestutzt); *komól* (Stutzpyramide). (Prim. Komolica, stožčasta senožet v Krnski skupini; conf. komolec). Slemenska črta je *valovita* ali *pretrgana*. Greben ali vrh je *krnjast* ali *krnjav* (schartig); *krn* m. in *krn* f., die schartige Spitze. Konec slemena je ali *čelo*, *nos*, ali *ostroga*, ki često tvori kobaljo. Pobočje je ali *plano* ali *izbuhlo*.

Izbuh Risalit.

Boč bauchiger Vorsprung.

Napúst Gesimse.

Hula runder, glatter Buckel.

Grba Buckel.

Grbline Höckerformen.

Pobočje se sklanja ali dviga zdržema, ali pa se stopnjuje v *gredinah* (Terrasse) ali *gredéh* (Band). — *Stopnja*, Stufe. — Vodoravna ali sklonjena greda je *polica*. Police so na Koroškem in Bovškem porasle sklonine višje v gori, služee navadno za pašnjo. Ozke, dolge, pečnate police se imenujejo *lašte* (Leiste. Prim.: Lašča = laštica, planina nad Tolminsko; gora Za Laštami pri Krnu, Laštanovec nad Predelom).

Rjavina (2532 m).

Rež.

Rjavina s Kredarice — ob solnčnem zahodu.

Fotogr. Kunaver.

Zelene gredice višje gori med pečevjem se imenujejo *zelenice*. Gore so porasle z lesom do *meje drevesne rasti*, do *ločnice* (Baumgrenze). Od 1600 *m* se pričinja *ruševje* ali *čretje* (Knieholz). Nad drevesno ločnico se pričinja *alpska krajina* (Alpenregion); spodnji pas z grmovjem in tratami s sklenjeno *drnjo* (Rasen; *drnina*, Rasendecke; *drnast*, rasig); srednji pas s trajnimi posameznimi snežišči in rastresenimi zelenicami, kjer trava raste po *rušah* (Rasenschollen; *rušast*, schollig). Gornji pas pričinja (za nas) nad 2900 *m* do 3000 *m*, nad ločnico večnega snega, in je *snežna krájina* (Schneeregion). Površje gôr je torej drevesnato, drnasto, rušasto, skalnato, sneženo.

Plan f., die freie Fläche.

Planja die Bergfläche.

Planjica, planja, Planina gorski prirodni pašnik nad mejo drevesne rasti, die Alm, ali pa *rovč*, pod to mejo.

Laz die Reute im Walde.

Prostina, čistina die freie Selle im Walde.

Páseka, póseka der Schlag im Walde.

Preséka Durchschlag, tudi *préska* (iz *préseka*, Notranjsko).

Jasa die Lichtung.

Črča ali *črt* die Rodung.

Čreta die sumpfige Stelle im Walde.

Zalóka die abgelegene Waldwiese.

Okrešelj der Wald zwischen Wiesen oder Feldern.

Struge po govedi izhrojene poti med grmovjem.

Stegne od živine izhrojene steze po strm. pašnikih, druga nad drugo.

Doline (Tal) so podolgaste, razmerno ozke zareze v zemeljsko površje, katere ali v ravnem in enakozmisljenem padcu vodijo proti morju. Najnižja črta je *globinska črta* (Tiefenlinie). *Globina* die Tiefe als Dimension. *Glob f.*, *globel f.*, Vertiefung, (prim.: čez rob in glob, kakor čez breg in dol), *globočina* Tiefe, konkretno. Dolina ima dve *pobočji* (Gehänge) in *podanek* (Sohle). *Sódoline* (Talungen) nimajo enakozmislnege ronka ali padca in prehajajo mnogokrat druga v drugo. Nasprotje za breg je *dol*.¹⁾ *Sódolec, sódolica* abgelegenes, schmales Wiesental. Majhni doli na gorah so *doliči*. *Dolič, dolek*, (= »dovk«) pomeni čestokrat Hochkar. *Dnina* globoko vrezana sódolina, *dnika* tiefe, flache Niederung; *dničen* nieder gelegen. Širše, ubočene doline, navadno sódoline so *globanje* (Senken). Vsaka prava dolina ima *otvor* (Talöffnung) ali vhod (Taleingang) in *sklep* (Talschluß). Znatna sklonina doline se imenuje *okoj* (Talhang); dolinska *draga* Talweg. Doline so ali v ozadju zaprte doline ali v ozadju odprte, tako

¹⁾ Prof. Seidl ima *dol* za malo dolino, *dolino* za veliko. Mala dolina je *dolinica*; *dol* pomeni bolj splošno Talung, t. j. ne prihaja v poštev za eno- ali enakozmislne padce.

da prehaja ena dolina v drugo, t. j. *podolje* (Talzug), ali so *prédoli* ali *prédoline* (Durchbruchstäler), ki vežejo dve pravi dolini (prim.: Prédolina nad Drežnico; isto v Beneški Sloveniji; Prédole na Dolenjskem). *Stepe doline* so ob ustju in ozadju zaprte. Kjer se pobočji stikata v globinski črti, tvori dolina *debroy* ali *deber* f. (Schlucht). Po obliki podanka so doline *podanje* (Sohlentäl) ali *kopanje* (Becken, Wanne), *kotlánje* (Kesseltäl), *kotánje* (Amphitheater-, Zirkustäl). Globoke doline so *globeníce* (Tieftäl). Dolina z ubočenimi navzdolji tvori *kadunjo* (Mulde), z izbočenimi navzdolji in ravnim dnom — *korito*, *koritasto dolino*, brez podanka — *debroy*. Kadar tvorita pobočji debrata strme stene, nastane *sópot* (Klamm, Prim. *Sópt* v Tolminski, v Bači; v Soptéh pri Cerknem; Sappada,²⁾ ena najinteresantnejših Klamm v Karniji. Kjer se dviga dolina v stopnjah ali skokih, je *gredasta dolina* (Stufental). Gora ali gorski ronek, ki docela zapira dolino, tvori *prevor* (Querriegel); če jo zapira deloma, *zavoro* (Riegel). *Klanec* (Hohlweg, Defilé) je navadno prehod iz ene doline v drugo (prim. klanec v soteski).

Planina Alm.

Staník lastnik planine, *Merdar* ki ima živino na planini proti odškodnini; *Spravnik* gospodar na planini.

Staje planinski hlevi za bivanje čez poletje.

Támar za živino zagrajeni prostor brez stanovališča, die Pferche, Hürde.

Utro festgetretener Boden der Alm.

Planišče prostor za zgradbo, n. pr.: tod je dobro planišče za vodovod.

Kójica šatoru podobna koliba iz desk.

Pógrad posteljišče iz desk.

Strom streha brez oboda.

Méderje za ovce ograjen prostor.

Pare pl., vhod v mederje.

Molža kjer sedi pastir, ki molze.

Zvončela ovca, ki nosi zvonec.

Motoroga Drehkreuz.

Vrnila, *vrtelja*, *pritaka*, *pritek* lesa, ki se sama zapira.

Stégna, *stegne* der pfadartig ausgetretene Viehweg.

Zamušnica lina v koči.

Pogon, *pogonič* pastir, ki priganja.

²⁾ Beseda, ki obenem izpričuje starodavno slovensko prebivalstvo ondi. Szopot na Ogrskem pomeni Kanal. Sópot pomeni torej zame obliko rečne doline, ki ima za bregova steni, ki se skoro stikati. Prim. poto, Fussfessel; ПУТАТЬ, fesseln. Miklošič izvaja sopot od sipéti (brausen); Daničič: »tak se zovu mnoga mjesta, gdje izvira voda.« Prim. tudi madž. szop-, saugen. Vsekako je sopot lep izraz za Klamm, dočim tesni ali tesne = tesnina, die Enge sploh; tesnec, enger Weg; tesnica, Weg zwischen zwei Mauern. Za Klamm rabi Slovenec tudi »v koritih«. Prim. »lis coritis«, lepi Klamm ob Reklanici.

Muráva weiches, dunkles Gras um die Almen; *múravica* feines, saftiges Gras zwischen Steinen der Hochalpen. (Bovško).

Leška gladka, polzla trava.

Vernuh (nardus strictus), kratka, čopasta trava po planinskih pašnikih; žival jo izruva, ker jo bode v gobec. Jeseni leži vse polno takih čopičev po pašnikih.

Samótišče gospodarstvo na samem.

Zakotje odležno samotišče.

Kopica dve ali tri hiše na samem.

Zaselek ali *zaselje* der abgelegene Weiler.

Selo der Weiler.

Vas Dorf.

Tísavica širokolista, suha trava na visokih plogih.

Splošni turistovski izrazi. — Obleka.

Ráševina Loden.

Srst f., Kameel-, Tierhar.

Kavrnast zottig.

Hlamodrave hlače Pumfosen.

Dostegnjače hohe Strümpfe.

Golenke Stutzen.

Stromi kratke golenke, ki se ne zatikajo v čevlje.

Slec Stulp.

Kopice Socken.

Podsuknjič Leibchen mit Ärmeln.

Plášč na splah (ogrtač), Schulter-, Radmantel, s *pretačnimi rokavi* in na boku s *prestrižem*.

Obutev die Beschuhung.

Okovane vezanke genagelte Schnürschuhe.

Golenice Schuhröhre.

Stógljaj Schuhschnur.

Pónglica Schnürstift.

Nart m., Fussrücken.

Plesno Fussballen.

Sekanec žebelj za okovanje, ima *nit* in *kapico*.

Zaključiti ali *sklepati* vernieten.

Podkvice imajo *kačke* die Kappe.

Nakačiti žeblje scharf feilen.

Plezalke Kletterschuhe.

Mečni povoji Wickelgamasche.

Orodje.

Nahrbtnik Rucksack.

Oprta Tragband, obramnica.

Oprtav am Rücken tragend,

Podprožna kljuka Gurtkacken.

Zakopčati verschnallen.

Kopča die Schliesse.

Cepin ima *oklo* ali *okel* (ali *čekan*) in *lopatico*. Čekan ima na spodnjem delu *zalústi* ali *zazobke*, Widerhaken. — *Rátišče* der Stiel. — Les ratišča mora biti

brez *pretresic* (weiche Stelle im Holz).

Palica je okovana na *ritini*, dickes Ende.

Vrv je zavita na enem koncu v *trdno kambo*, Schlinge. Drugi konec mora biti prevezan z *motvozom*, da se ne *tirja* (fasern). Vrv se zavija v *vozel* ali na *namko* (Masche).

Konopnena vrčica Rebschnur.

Razdrahati voz = razvozlati.
Vrv je ali *strumno* (straff) ali *ohlapno* (schlaff) napeta.
Vrv se nategne ali *strúmní* (anspannen), ali *popušča* (nachlassen).
Natvezti anseilen.
Tvezéti angeseilt sein.
Vesíti se sich senken, *obvisniti* hängen bleiben.
Spustiti se ob vrvi abseilen.
Kavelj der Hacken.
Zakavljiti se sich mit Hacken versichern.
Spustni obroč der Abseilring.
Dézezi ali *drézi* (na Tolminskem), *krampeži* (na Gorenjskem), *krapži* (na Koroškem), Steigeisen; *šesterke*, *osmerke* ali *deseterke*.
Žabice (na Tolminskem), *krotice* (na Gorenjskem, Koroškem) = male četverke.

Vezava die Bindung.
Zadrga die Schnalle.
Krplja der Schneereifen.
Smuč f., *Ski*, *Smuka* Glitschbahn.
Smukati Skilaufen. (Valvasor poroča, da so se med kranjskimi kmeti rabile približ. po 2 m dolge, ozke deske za smukanje po snegu. Na Dolenjskem rabijo izraz »smučí« za krplje).
Kurtki Rodel.
Vlake saném podobna naprava, da se vlačijo veje in les po drčah doli.
Podvóra die Schleife.
Sankati rodeln, *sankališče* Rodelbahn.
Sánica, *kotač* die Schlittkufe, *sanenec*, *sanik* die Kufenspur.
Rt, *rtič* der Kufenrüssel, od tod rtiči, male vlake v rudnikih.
Strama Stützholz der Kufe.

Na potu.

Stop der Tritt.
Stopinja die Trittstelle.
Prijem der Griff als Handlung.
Prijemek, *oprimek* der Griff als Gegenstand. Prim.: »Todi so dobri prijemki in varni stopi« (Kranjska Gora).
Koračaj Schrittweite.
Pristop Anstieg.
Vstop Einstieg.
Sestop Abstieg.
Zatéti se s prsti in nogami sich anklammern.

Hribolezec (ne *-lazec*). [»Hribolazca« smo že vajeni! Priznavamo pa, da beseda ni dobra. Ured.]
Videž der Aussichtspunkt.
Sot beschwerlicher Gebirgsweg, (primerjaj češko: sotva, kaum, schwerlich).
Nátrv m., steza, ki je vidna le po stopinjah v drni, po strmih senožetih.
Brašno Proviant.

Naše slike.

a) Rjavina s Krédarice — ob solnčnem zahodu. Naš Triglavski Dom na Kredarici slovi ne samo po ugodni legi — tukaj se shajajo vse glavne potne zveze za dostop na Triglav — nego tudi po širnem razgledu, ki se nam nudi od hotela in z vrha Kredarice (2541 m).

Današnja slika nam kaže pogled po bližnjem, severovzhodnem predgorju. Raztrgan greben spaja Kredarico s prvim sosednim vrhom — z Režjô; na desno so prepadi proti Krmí, na levo strma snežišča, ki se grezijo v velikansko snežno kotlo pod Kredarico in Begunjskim Vrhom. Po tem grebenu in pod severnimi stenami Reži je napravilo naše društvo ravnokar novo pot, ki vodi s Kredarice do planote nad Peklom proti Kotu in se tako ogne nevarnim snežiščem in ledeniku.

Onkraj sedline nad Peklom se dviguje divja Rjavina, mogočno gorovje, ki loči gorski dolini Krmo in Kot. Glavna vrhova imata znatno višino 2532 in 2457 m.

b) Grintavci — pogled z Velike Planine. Le malo so doslej pohajali turisti na Veliko Planino nad Kamnikom; sedaj, ko je naše društvo pridobilo in uredilo Kočo na Veliki Planini (glej 9: št. Pl. Vestnika), postane to pravo pastirsko gorovje izvestno priljubljena točka za lažje ture. Hvaležen je semkaj izlet posebno vsled slikovitega razgleda.

Najbolj impozanten kajpada je pogled po glavnem grebenu Savinjskih Planin. Ako stopiš na rob Velike Planine, seti odpre presenetljiva panorama. Globoko pod teboj sameva temna Bistriška Dolina, onstran pa kipi proti nebu jasna, veličastna skupina Grintavcev s svojimi silnimi stenami in zapored se vrstečimi ostrimi vrhovi in grebeni. Opustimo daljnje opisovanje — saj je popolnoma nadomešča dobro pogojena slika sama. T.

Obzor.

Pot iz Planice v Koritnico. — Češka podružnica je bila že prej od svoje kočé v Koritnici napravila pot pod Jalovcem na visoko sedlo Veliki Kot. To leto pa je dovršila zvezo tudi na severno stran, s Planico; zdaj je zlasti Jalovec tudi s Planice pristopen. Nova pot pa je, osobito s Koritnice gori, veleturistična in se naj nastopi le v dobri opremi.

Markacije leta 1910. I. V Savinjskih Planinah: *a)* obnovljene: 1. Stahovica-Vel. Planina, 2. Stahovica-Bistriška kočá, 3. Vel. Planina-Dol-Bistriška Dolina (Kopišče), 4. Dol-Resenik-Konj-Presedljaj, 5. Bistriška Dolina-Brusniki-Medvedja Jama-Mokrica, *b)* na novo: 1. Kampotela-Jermenci-Dolga Njiva. II. v Ljubljanskem okrožju: *a)* obnovljene: 1. Vrbljenje-Krim, *b)* na novo: 1. Iška Vas-Iški Vintgar-Št. Vid nad Cerknico. III. V Karavankah: obnovljene: 1. Golica-Stol, 2. Planina-Golica. — Kranjskogorska podružnica je na novo markirala: *a)* pot iz Krnice čez Lipnico na Špik, *b)* Popravile so se markacije s Špika k Črni Vodi; v Planico iz Kranjske Gore ob železnici; iz Kranjske Gore preko Srednjega Vraha na Vožico in doli na Kranjsko Goro.

Promet v kočah l. 1910.

K o č e	Slov.	Čehov	Hrvatov	Nemcov	Italjanov	Razl.	Skupaj	
							letos	lani
Triglavski Dom	431	70	36	153	45	2	737	668
Aljažev Dom	698	147	22	290	40	4	1201	807
Vodnikova Koča	198	29	5	138	11	3	384	243
Orožnova Koča	259	52	7	95	21	6	440	408
Kadilnikova Koča	702	26	14	131	26	12	911	782
Prešernova Koča	—	—	—	—	—	—	410	—
V Kamniški Bistrici	1230	28	15	167	2	9	1451	1304
Koča na Vel. Planini	87	—	—	—	—	—	87	—
Na Kamn. Sedlu	362	19	4	47	—	—	432	456
Frisch. Dom	289	59	3	137	—	—	458	452
Kocbekova Koča	107	5	—	38	—	—	150	114
Gornjegr. Koča	107	—	—	5	—	—	112	148
Mozirska Koča	65	—	—	31	—	—	96	68
Hausenbichler. Koča	—	—	—	—	—	—	262	227

O Vilfanovi Koči na Begunjščici nismo dobili podatkov. S.

Rudolfova Skala — največji blodni balvan v Srednjeevropskih Alpah. — Že dolgo (Melling l. 1848) je znano, da je ledeniška doba ustvarila Klanški Jezeri. Lednik je segal izpod severnih Mangartovih sten in je ležal v sedanji Jezerski Dolini ob zapadnem vzhodju Ponca. Ob svojem sprednjem robu je nagromadil

obsežno grobljo, da je z njo zaježen vhod v Jezersko Dolino od Radeške strani. Potem se je ledenikov konec umaknil nekoliko nazaj, pa zopet obstal ter nagromadil pred seboj grobljo, ki tvori sedaj skalnati nasip med obema jezeroma. Ko je zavladovalo toplejše podnebje sedanje dobe, je ledenik skopnel in izginil. Ostali sta ledniški groblji in pa globeli za njima, ki ju je izgrebel ledenik. Obe globeli zapolnjuje dandanes vodovje in tvori znani divni Klanški Jezeri.

V groblji, ki loči obe jezери, je velikanska skala, imenovana Rudolfova Skala, po umrlem cesarjeviču. Visoka je 30 m in nudi krasen razgled na obe jezeri in njun veličastni visokogorski okvir. Ta skala se je nekdaj odkrnila z Mangartovih sten, in ledenik jo je prinesel na svojem orjaškem hrbtu na sedanje mesto. Zatorej ji pristoji pridevek: ledeniška ali blodna (eratska) skala, ledeniški ali blodni balvan (glej F. Seidl, Kamniške Alpe str. 197).

Znameniti glacialni geolog E. Brückner, sedaj profesor zemljepisja na Dunajskem vseučilišču, ki pozna na svoje oko pojave ledeniške dobe menda z vsega ogromnega obsega Srednjeevropskih Alp, je posetil tudi Klanški Jezeri, ko je proučeval sledove ledene dobe po Gorenjskem. Presenečen je opazil, da je Rudolfova skala največji blodni balvan od vseh, ki so mu znani na obsežnem Alpskem svetu.

Prostora zavzema Rudolfova skala 30.000 do 50.000 m³. Presoditi se da njena prostornina seveda le na surovo, ker ne vemo, koliko je tiči v zemlji. V soseščini Rudolfove Skale je še nekaj velikanskih balvanov, ki pa v velikosti vendar zaostajajo za njo. Vsi so se odkrhnili s severnega obstenja Mangarta ali njegovih bližnjih sosedov, ko je priroda v ledeni dobi oblikovala to obstenje. Prikotalili so se na hrbet Klanškega ledenika in ta je sprejel orjaški tovor, ga odnesel s seboj nizdol ter odložil na sedanje mesto. Tu svedoči ogromna groblja o davno minoli dobi in o njenih dogodkih.

Na Rudolfovo Skalo kot največji blodni balvan vseh Alp je opozoril Brückner v knjigi: Penck u. Brückner, Die Alpen im Eiszeitalter, Leipzig 1909 s pripomnjo na strani 1059.

Ferd. Seidl.

Opomba uredništva. Hoteli smo priobčiti Rudolfovo Skalo tudi v sliki. A ker jo v vsem spodnjem delu obdaja in deloma tudi porašča gozd, se ni posrečilo dobiti od nje porabno fotografijo, dasi se je dotični gospod amaterski fotograf, prijatelj našega lista, resno potrudil. Mogoč pa bi pač bil posnetek iz daljave, a to ne reprezentuje skale, kakršna je.

Društveni vestnik.

Drugi veliki planinski ples v Trstu. — Po daljši dobi treh let se bode vršil dne **11. februarja 1911** drugi veliki planinski ples v Trstu. Sijajna prireditelj, ki je pred tremi leti nadkrilila vse ostale našega Primorja, tudi to pot ne bo zaostala.

Sestavili so se že razni odseki, ki vsi tekmujejo med sabo in že zdaj delujejo v to, da presenetijo obiskovalce na drugem velikem planinskem plesu. Primorski planinci pa vabijo že topot vse čvrste planince in planinke širom naše lepe slovenske domovine, da si zabeležijo dan 11. febr. 1911. ter pohite med nas, kjer bodo sprejeti z isto prisrčnostjo in ljubeznivostjo, kakor jih sprejemajo naše sinje gore ter orjaški podzemski domovi v svojih čarobnih svetličih.

Prenaredba pravil S. P. D. — Na poziv Osrednjega odbora se je odsek za prenarodbo društvenih pravil sestel v Ljubljani dne 13. novembra. Sklenila se je enoglasno preuredba v tem zmislu, da so v Osrednjem odboru zastopane tudi podružnice po poverjenikih. Poverjenike pa bodo imenovali delegati podružnic, ki se bodo sestali na nalašč zato sklicanem zboru. Izprememba se izvede dogovorno s podružnicami.

Novi člani. — Osrednjega društva: č. g. Arh France, župnik. Matevž Piber, trgovec, oba v Boh. Bistrici.

Kranjskogorske podružnice: gospod Klander Karl, c. kr. notar v Kranjski Gori.

Ob koncu leta

izreka uredništvo srčno zahvalo vsem požrtvovalnim sotrudnikom, ki se jim pripo- roča i v bodoče, da bo mogel list še bolj napredovati nego je to leto.

Program in načrt ostane Vestniku dosedanji. Naša pot pelje kvišku! Zato bomo za bodoče leto svojim prijateljem nudili še več nego lani. V zalogi imamo veliko število lepih slik ter bogato izbero zabavnih in poučnih spisov in smo ukrenili vse, da postane „Vestnik“ prava duševna vez nele med planinci, ampak med našimi rojaki sploh; a vezal nas bo tudi z brati izven naših planin in jih vabil. Skušali smo ga dvigniti in ga bomo dvigali nad vlogo navadnega „glasila“ do prave literarne vrednosti za stroke, ki so v zvezi s planinstvom.

Člani „Slov. Planinskega Društva“ bodo dobivali „Vestnik“ kakor doslej zastonj. Naročnina znaša **letnih 5 K**, za dijake 3 K; vsak dijak-naročnik pa dobi obenem z listom tudi dijaško izkaznico za vstop v planinske kočje.

Prva številka izide s 1. januarjem. Novi člani in naročniki naj se izvolijo oglasiti pravočasno; kajti natisnilo se bo le približno toliko izvodov več, na kolikor odjemnikov se računa z vso sigurnostjo.

Uredništvo in upravnništvo „Plan. Vestnika“.

Poziv. — V imenu uredništva „Planinskega Koledarja“ ponovno opozarjamo, da še nad 800 oseb, katerim je bil Koledar poslan in ki ga niso vrnili, ni plačalo malega zneska 1 K. — Naj to vendar store čimprej!

Vsebina: Janko Mlakar: Janko kot slikarski vajenec. S siiko. (Str. 206). — M. Pretnar: Polet v Beneško Slovenijo. (Str. 210). — Dr. H. Tuma: Nekoliko morfologije in terminologije za alpiniste. (Str. 214). — Naše slike: Rjavina s Kredarice, Grintavci z Vel. Planine. (Str. 221). — Obzor: Pot iz Planice v Koritnico, Markacije 1. 1910. (Str. 221), Promet v kočah 1. 1910, Rudolfova Skala (F. Seidl) (Str. 222). — Društveni vestnik: Planinski ples v Trstu. (Str. 223), Prenaredba pravil S. P. D., Novi člani, Ob koncu leta, Poziv. (Str. 224).